

Propostes per a la modificació del pla d'usos del Convent de Sant Diego d'Alaior

Consell Insular de Menorca - Agència de Turisme de les Illes Balears - Ajuntament d'Alaior

Menorca
Juliol 2016

El pla d'usos del Convent de Sant Diego

L'objecte d'aquest informe és avançar en la modificació i fixació definitiva d'un pla d'usos per al nou equipament. Per això es parteix d'una anàlisi de les diferents modificacions del mateix, i dels criteris que han presidit la realització de les obres del convent de Sant Diego, també anomenat Pati de sa Lluna.

A finals del mes de Juliol finalitzaran les obres de rehabilitació de l'edifici i les institucions implicades —Agència de Turisme de les Illes Balears, Ajuntament d'Alaior i Consell Insular de Menorca— ens plantegem la necessitat de reorientar l'òrgan conjunt de gestió del centre i els usos funcionals que ha de tenir, alhora que s'ha encetat un nou procés de participació ciutadana en relació amb el tema.

1. Els canvis en el pla d'usos del Pati de sa Lluna

La rehabilitació del Pati de sa Lluna d'Alaior és un projecte llargament esperat i que ha passat per moltes fases; és una infraestructura complexa des del punt de vista arquitectònic i monumental i els costos de la seva rehabilitació són elevats; aquest fet ha provocat que el procés sigui llarg i amb diferents canvis d'orientacions.

Aquests canvis s'han reflectit en diferents moments i models d'usos de l'espai de l'antic convent de Sant Diego.

En termes molt resumits, els diferents models de pla d'usos han estat:

- 2008. Aprovació del Pla director

Preveu uns usos plenament culturals de l'equipament, en el qual destaca la dedicació de les plantes primera i segona a museu etnològic a partir de la col·lecció Gabriel Llambias:

- Planta baixa:

Espai per a concerts

Sala per a exposicions temporals

Cafeteria

Sala de conferències

Església: centre d'interpretació o grans exposicions temporals

- Planta 1a:

Museu etnològic a partir de les col·leccions de Gabriel Llambias

- Planta 2a:

Instal·lació de l'Arxiu Històric d'Alaior

Aulari i sales d'investigació

Es planteja que el conjunt disposi de sales per a espais dedicats a la gestió.

- Planta soterrani:

Espais comercials i d'informació i interpretació

A partir d'aquest pla director, l'equip redactor del projecte comença a treballar-hi.

- Març 2010. Memòria del projecte bàsic i d'execució

Aquesta memòria forma part de la documentació del concurs per a l'execució de les obres. S'hi explica els usos dels diferents nivells:

En planta sótano se habilitan todas las zonas abovedadas para almacenes y salas de máquinas, reserva de agua e instalaciones para el transformador de electricidad, y las zonas, también abovedadas paralelas a la calle de Ses Escoles, que en realidad son una planta semisótano o planta baja, se destinarán a espacios administrativos y de acceso al edificio, además se proyectan aseos independientes, uno de ellos adaptado para minusválidos.

En planta baja, con acceso desde la calle des Banyer se proyecta la recuperación completa del Claustro de forma que esta planta constituya el lugar principal de reunión a modo de Foro ciudadano. Alrededor del mismo se prevé la instalación de la cafetería, aseos adaptados para minusválidos, recepción y control del edificio y dos salas polivalentes destinadas a reuniones, conferencias y exposiciones temporales; dos núcleos de escaleras e instalación de ascensor exento y adosado a la fachada del claustro, totalmente acristalado para que por su transparencia pierda entidad en el conjunto arquitectónico. Dicho ascensor comunicará todas las plantas del edificio, desde el sótano hasta la planta altillo situada sobre la segunda. El patio central que conforma el claustro quedará descubierto, con el brocal de la cisterna rehabilitado, y su pavimento será flotante de losas prefabricadas de piedra con el fin de contar con superficie horizontal con un drenaje óptimo.

La planta primera se destina, en su totalidad, para la exposición etnológica prevista en el Plan Director, además de un núcleo de aseos, cuarto de limpieza, vestuarios de personal y circulaciones. También se proyecta una sala equipada para conferencias.

En la planta segunda se proyecta un espacio para administración, aseos y cuarto de limpieza, circulaciones y el resto de la misma se destina a espacio para la exposición etnológica.

Finalmente de **la planta altillo** situada sobre la planta segunda, se destina un ala cubierta a espacio administrativo directamente comunicado mediante escalera interior, con la planta inferior también destinada a administración y la otra a la cubierta, a sala de máquinas, donde se concentrarán las maquinarias para climatización, acumuladores de agua, tanto caliente sanitaria como de reserva, instalaciones de telecomunicaciones, electricidad, fontanería, etc. Las circulaciones serán descubiertas en la terraza superior, se proyectan dos azoteas descubiertas para albergar maquinaria exterior de climatización, y se prevé la instalación de placas de captación de energía solar para calentar agua, situadas sobre la cubierta inclinada orientada al Sur.

- Maig 2011. Avantprojecte de modificacions a introduir a la rehabilitació integral del Pati de sa Lluna

L'esfondrament parcial de l'edifici que es va produir el març de 2011, durant les obres de rehabilitació, obliga a introduir un conjunt de modificacions al projecte. La major part són de caràcter estructural i de canvis en els sistemes de comunicacions verticals projectats.

A demanda de l'Ajuntament, aquest avantprojecte incorpora, a nivell de planta baixa, un camerino, vestidors i banys adossats a l'espai escènic de l'església, així com una rampa d'accés des del claustre a la nau de l'església.

L'avantprojecte reordena els espais en planta baixa i soterrani i manté els usos expositius a les plantes 1a i 2a, tal com estava previst en el Pla director de 2008.

- Setembre 2014. Redistribució d'usos acordada entre l'Ajuntament d'Alaior i l'ATB. I desembre 2015. Plànols del Projecte de redistribució d'usos i espais per a la rehabilitació integral del Pati de sa Lluna.

El document de l'Ajuntament d'Alaior i els plànols reflecteixen els canvis realitzats en el projecte al llarg de la seva execució, amb canvis significatius pel que fa als usos:

- Planta soterrani:

- S'incorpora la rehabilitació de l'aljub descobert i es preveu un espai de 30 m² com a espai d'interpretació del mateix aljub.

- Es proposen espais comercials a 4 sales, que en total tenen una superfície d'uns 110 m².

- WC adaptats

- Planta baixa:

- Recepció (24 m²)

- Administració (18 m²)

- Banys públics adaptats

- Cafeteria (100 m²)

- Camerino

- Pati i claustre (345 m²)

- Sala polivalent 1 (49 m²)

- Sala polivalent 2 (70 m²)

- Nuclis de comunicació verticals
- Planta 1a:
  - Distribuïdor (24 m²)
  - Vestidors i banys públics
  - Exposició etnològica (200 m²)
  - Exposició calçat (233 m²)
- Planta 2a:
  - Restaurant (315 m²)
- Planta altell:
  - Cuina del restaurant (53 m²)

Com podem observar, en aquesta redistribució d'usos apareixen diversos elements nous: un museu del calçat, un restaurant que ocupa tota la planta segona i la part útil de la planta altell, i espais comercials en planta soterrani. Amb relació al Pla director de 2008, a més, desapareix l'Arxiu Històric d'Alaior i les aules i sales d'investigació.

2. Anàlisi dels usos que presidiren la finalització de l'obra

Una primera anàlisi del pla d'usos a partir del qual s'han realitzat les obres de rehabilitació a punt de finalitzar ens condueix a pensar que les funcions incorporades a darrer moment, durant l'execució de les obres, requeririen un debat més aprofundit.

En qualsevol cas, per tal d'avaluar la idoneïtat d'un pla d'usos cal tenir en compte diversos criteris. N'exposem alguns sense voluntat d'exhaustivitat:

- La mancança total d'un servei determinat o l'existència d'una demanda social al voltant d'aquest servei.
- La idoneïtat d'una funció per criteris de sostenibilitat i gestió eficient del conjunt de l'equipament.
- La coherència en el conjunt d'usos d'un equipament.
- En el cas d'un edifici històric com el que ens ocupa, l'estreta relació d'una funció determinada amb les característiques formals i històriques del conjunt arquitectònic.

En el cas del Convent de Sant Diego caldrà tenir en compte a més algunes decisions estratègiques:

- En termes generals, els usos de l'edifici tindran un caràcter local o insular? Aniran dirigits a població local, insular o al turisme?
- Com que es tracta d'un equipament de caràcter públic i en el context de crisi de recursos econòmics de les administracions públiques, caldrà tenir molt present des del primer moment els costos de gestió de cadascun dels usos, els operadors que se'n faran càrrec i el model de gestió del conjunt de l'equipament.

Aquests aspectes seran clau per a considerar els usos idonis per al Convent de Sant Diego.

Un altre element que cal tenir en compte per a la decisió final sobre els usos de l'edifici és que les obres en curs han hagut de retallar partides a causa dels sobre costos d'alguns capítols per a fer front als inconvenients que han sorgit durant l'execució. En termes generals, quedaran pendents d'un projecte modificat nou els elements següents:

- Instal·lació i connexió dels aparells de clima
- Connexió a xarxa elèctrica
- Restauració de les grisalles aparegudes al claustre
- Equipament general de l'edifici
- Sistema d'il·luminació
- Rehabilitació de la nau de l'església
- Tancament d'algunes de les sales del claustre en el nivell de planta 2a

Caldrà analitzar amb més profunditat altres aspectes que quedaran sense resoldre en l'obra en curs i quins aspectes poden ser clau per al funcionament de l'equipament i potser no s'han tingut en compte en la definició de les actuacions.

El museu del calçat

Una de les noves propostes que ha aparegut en els darrers mesos d'execució de les obres ha estat la divisió de l'espai expositiu en dos usos clarament diferenciats, el museu d'etnologia que es proposa des dels inicis en el Pla director de 2008 i un museu del calçat.

La idoneïtat d'un museu de la indústria del calçat a Menorca i concretament a la població d'Alaior està fora de tot dubte. Es tracta d'una indústria amb tradició pròpia i un element d'identitat a l'illa que va des de la més pura artesanía fins a la industrialització puntera.

Un element que cal tenir en compte amb relació al museu del calçat i al museu d'etnologia és que, probablement, cap dels dos compleix les exigències establertes en la Llei de museus de les Illes Balears per a ser considerats legalment com a museus.

Aquesta situació ens conduiria a dues vies possibles de solució:

1. Ser considerats mers centres expositius, sense voluntat d'assumir tasques de col·lecció, conservació, recerca i restauració.
2. Considerar-los seccions del Museu de Menorca, que, en una lògica descentralitzada, s'estengui pel territori insular amb espais monogràfics que, entre tots, ofereixin una visió de conjunt de la història, el present i els reptes de futur de Menorca. Aquesta segona opció podria generar economies d'escala en la gestió dels espais museístics del Convent de Sant Diego, alhora que es dóna coherència al tractament museològic i museogràfic de les col·leccions menorquines.

Amb tot, la proposta, tal com està formulada en aquests moments, planteja alguns problemes de concepte i de gestió:

- L'aparició de la proposta del restaurant i del museu del calçat ha reduït considerablement les dimensions dels espais expositius dedicats al museu etnològic i al mateix museu del calçat a uns 200 m² per a cadascun. Es tracta de dimensions excessivament reduïdes per a les dues funcions museístiques, si les entenem com a definitives.

- Si bé la col·lecció etnològica ja fa anys que existeix i ha estat estudiada, la col·lecció de la indústria del calçat està encara per construir. La construcció d'un espai museístic temàtic, encara que sigui la secció d'un museu generalista, és un procés llarg i complex que requereix temps i dedicació d'esforços.

De fet una col·lecció i un espai museístic és molt més que reunir un seguit d'objectes més o menys estètics i/o representatius. Per fer-ho bé cal un projecte científic que fixi els elements més importants del desenvolupament de la indústria del calçat a Menorca, l'anàlisi dels fons a l'abast, les propostes d'adquisició dels elements més importants que manquen, la proposta de continguts a transmetre (discurs, objectius i criteris), i la proposta de gestió de la col·lecció (reserves, sistema de documentació, serveis sobre la col·lecció...), així com el marc de relacions locals, nacionals i internacionals del nou centre. A partir d'aquí caldrà pensar en la part expositiva pròpiament dita, tot analitzant equipaments similars en altres llocs i treballant en un model museogràfic adaptat a les col·leccions, el discurs a transmetre i l'edifici que l'acull.

En conseqüència, es proposa iniciar un procés per tal de fer un projecte per al futur espai museístic de la indústria del calçat d'Alaior, començar a treballar en la creació d'una col·lecció de qualitat al voltant del tema, fer activitats de difusió sobre la història de la indústria del calçat i treballar, amb la participació dels mateixos industrials, en la conceptualització d'un centre de qualitat que esdevingui punt de referència a nivell insular.

Mentre es realitza tot aquest treball, el Convent de Sant Diego acollirà una exposició de prefiguració del futur centre, lligada a l'exposició etnològica que s'instal·larà a la mateixa planta.

Altres usos

De la redistribució d'espais que es va proposar el setembre de 2014 i que es porta a terme, pel que fa a altres usos podem fer els comentaris següents:

- El camerino i els lavabos per a donar serveis a l'espai escènic de la nau de l'església són apropiats però potser de petites dimensions; a més els caldria tenir connexió amb el Pati de sa Lluna.
- L'espai expositiu per a posar en relleu l'interès de l'aljub ens sembla apropiat.
- Manca comunicació entre els espais de magatzem del semisoterrani i l'espai de bar cafeteria de la planta baixa.
- Es valora com un problema la inexistència de muntacàrregues, que pot provocar que visitants, mercaderies i brossa circulin pel mateix ascensor.
- Manquen espais d'emmagatzematge del material escènic que previsiblement s'utilitzarà a la planta baixa del claustre per a la realització d'activitats.

El restaurant

Com s'ha dit, en els darrers mesos aparegué una nova proposta, la de dedicar tota la planta segona i l'altell a un restaurant de dimensions considerables. Un cop s'ha constatat que no es disposa d'operadors interessats, una infraestructura de restauració d'aquestes dimensions, en el segon pis del claustre i amb la limitada demanda de serveis de restauració fora de l'estació turística (juliol i agost), no sembla una proposta gaire sostenible.

Cal afegir que dues de les galeries del claustre queden descobertes i que no hi ha connexió directa de pas entre la sala del restaurant totalment coberta i l'única galeria que quedarà tancada; això implica que el servei de taula ha de recórrer distàncies considerables per a servir les taules situades a la part coberta i tancada del claustre tot passant per espais que no estaran coberts.

La ubicació de la cuina en el pis superior (l'altell) implica dificultats de gestió en el servei de taules.

L'Administració pública no pot i no ha de gestionar directament un servei de restaurant. Si un operador estigués molt interessat en la proposta i a més generés recursos econòmics per a finançar el conjunt de l'equipament podria tenir una explicació, però creiem que aquesta no és la situació.

En conseqüència, es proposa modificar aquest ús i, com veurem més endavant, integrar-lo en una proposta més amplia.

3. La població d'Alaior i els serveis culturals

Alaior és el tercer municipi de Menorca i es troba a l'interior de l'illa. Situat a 12,8 km de Maó i a 11,1 km del seu municipi veí, es Mercadal.

La seva població ronda els 9.700 habitants, que viuen principalment del sector industrial, com el calçat i el formatge, i també del sector del turisme.

Té una extensió de terreny de 109,76 km², amb una densitat de població de 89 habitants per km².

En el terme hi trobem 7 urbanitzacions; totes excepte l'Argentina es troben a la costa, que té una extensió de 15,06 km. El 23,13 % de la població resideix en aquestes urbanitzacions, les quals són considerades d'ús turístic, és a dir, segones residències, excepte Cala en Porter i l'Argentina, on hi ha un alt índex de primeres residències.

Cal destacar, amb vista a fer una anàlisi del Convent de Sant Diego, les dades de població, que ens indiquen que hi ha una clara davallada de la natalitat i es preveu que això continuarà així en els propers anys.

Els serveis culturals d'Alaior estan formats per un gran nombre d'organismes i associacions, la gran majoria relacionats amb activitats artístiques:

- Joventuts Musicals d'Alaior: Entitat sense ànim de lucre que pertany a la confederació d'associacions locals de Joventuts Musicals d'Espanya. Té com a objectius principals promoure la iniciació dels joves a la música i difondre la música culta amb l'organització de concerts de caràcter públic i gratuït.
- Fòrum III Mil·lenni.
- Centre d'Estudis Locals: És una associació UNESCO, associada a la Federació Catalana d'Associacions i Clubs UNESCO, des de l'any 2000. L'objectiu és oferir una nova oferta cultural a Alaior, però també a la resta de l'illa.
- Centre Cultural d'Alaior.
- Associació de Balls de Saló: Associació sense ànim de lucre que té com a principal objectiu fer arribar el gust pel ball de saló al màxim de gent possible.
- Associació per la Dansa d'Alaior.
- Grup Filatèlic i Numismàtic.
- Grup de cantadors Dit i Fet.
- Casal de Joves Es Bot.
- Banda de Tambors i Cornetes d'Alaior.
- Colla Gegantera d'Alaior.
- Grup d'Amics de sa Festa des Caixers.
- Rondalla i Grup de Ball d'Alaior: És una associació cultural sense ànim de lucre de música i ball menorquí.
- Revista S'Ull de Sol: És una revista que es va fundar el 1990, és de periodicitat mensual i es distribueix per subscripció i per venda a llibreries. El seu objectiu és

brindar un espai als col·laboradors, oferir les notícies més properes als ciutadans, noves aportacions culturals i l'ús normal del català.

- Centre Valencià Menorca.
- Grup de Majorets d'Alaior.

També podem destacar diverses associacions veïnals i d'assistència a les persones, algunes de les quals són: Associació de Veïns Cala en Porter, Associació de Veïns l'Argentina, Associació de Veïns Cala en Busquets, Associació de Veïns de Calescoves, Associació de Veïns de Son Vitamina, Entitat Urbanística de Torre-solí Nou, Associació de Veïns de sa Bassa Roja, Creu Roja d'Alaior, Club de Jubilats d'Alaior, Centre Residencial es Ramal, S'altra Senalla-Comerç Just, Assorme, Creu Roja Joventut, Església Santa Eulàlia,...

Alaior també disposa de diversos equipaments educatius, com ara: Escola Municipal de Música, Escola d'Adults d'Alaior, Escola Municipal de Dibuix, CP Inspector Dr. Comas, Col·legi La Salle, IES Josep Miquel Guàrdia, Escola infantil Es Pouet, CEIP Mestre Duran, APIMA Es Pouet, AMPA IES Josep Miquel Guàrdia, APIMA Col·legi La Salle, APIMA CP Inspector Dr. Comas...

L'associacionisme de la població, doncs, és força ric i constitueix una bona base per a un ús local d'algunes de les instal·lacions del Convent de Sant Diego.

4. Una proposta de modificació del pla d'usos per al Convent de Sant Diego.

Un cop realitzada una primera fase de participació ciutadana a partir del document previ, l'objectiu bàsic d'aquest informe és proposar una modificació del pla d'usos del Convent de Sant Diego que serveixi de base per a l'estudi de sistema de gestió i anàlisi de viabilitat que s'encarregarà en els propers mesos. L'esmentat estudi, que es realitzarà amb consultes a totes les entitats interessades en el procés, servirà d'instrument essencial per a l'adopció definitiva del pla d'usos de l'equipament, els sistemes de governança i les hipòtesis de gestió i de recursos necessaris per al seu funcionament.

El primer element a tenir en compte, fruit de la participació ciutadana, és el canvi de nom. S'accepta el nom de Convent de Sant Diego com la denominació de l'edifici, ja que és la denominació tradicional i correcta del conjunt, sense perjudici que el claustre continuï essent conegut com a Pati de sa Lluna.

Ens sembla útil plantejar unes reflexions que ens permetin avançar en la definició del pla d'usos modificat, més apropiat a les característiques de l'equipament i les necessitats de Menorca i d'Alaior.

En primer lloc ens sembla pertinent una reflexió sobre l'abast de l'equipament. El nucli urbà d'Alaior necessita un centre que pugui ser punt de referència a nivell insular i que alhora pugui atreure un turisme de qualitat; evidentment els veïns de la població utilitzaran l'equipament però aquest s'ha de proposar transcendir la mateixa ciutat.

El Convent de Sant Diego pot tenir aquest paper caracteritzant-se com un equipament de qualitat, amb serveis innovadors, arrelat a la realitat d'Alaior però amb vocació universal per a poder arribar a públics molt diversos.

Els usos de l'equipament ens han de permetre plantejar un pla de viabilitat des del punt de vista de la sostenibilitat econòmica del projecte pel que fa a la seva gestió quotidiana.

Tanmateix, els usos definitius hauran de partir del tipus d'intervenció arquitectònica que ja s'ha realitzat, intentant no haver de desfer res.

Un element que ens sembla destacable d'Alaior és que s'hi localitza la seu de l'extensió universitària menorquina de la Universitat de les Illes Balears; creiem que val la pena establir estrets vincles entre les dues institucions per a l'impuls d'algun programa.

A partir d'aquests elements, la proposta es basa a treure el màxim partit del projecte de museu de la vida rural, però donant-hi un caràcter afegit per a parlar també de la gastronomia.

La idea bàsica és dedicar el gruix de l'oferta permanent del Convent de Sant Diego a un centre que presenti la col·lecció etnològica, fent especial menció a les formes de vida i lligant això amb un centre d'interpretació del calçat de Menorca i el centre de la cultura gastronòmica de Menorca. De fet, la gastronomia no és altre cosa que la materialització del paisatge i la cultura. Tota gastronomia és absolutament deutora de l'entorn, del paisatge, de les formes de treballar el camp i d'obtenir aliments. Aquesta simbiosi entre gastronomia i vida rural ens permet dotar l'equipament d'un centre temàtic amb molta força que situaria el Convent de Sant Diego com un dels equipaments més innovadors de Menorca i que podria tenir un paper dinamitzador important.

Aquest element central d'oferta permanent de l'equipament contindrà, doncs, un espai dedicat al calçat i l'avarca de Menorca, amb una renovació periòdica i perfectament lligat amb la Mostra de la vida quotidiana i els costums de Menorca; aquesta mostra estarà bàsicament formada amb els fons procedents de la Col·lecció Llambias, que donat el seu volum permetrà la renovació bianual de la mostra exposada; ambdues col·leccions museístiques quedaran vinculades al Museu de Menorca com a institució mare. A més hi haurà una oferta permanent basada en diversos aspectes: espais interpretatius sobre el mateix edifici, sales polivalents per a activitats molt diverses, espais comercials i bar cafeteria.

La potència del centre es veurà reforçada per la gestió conjunta de les activitats a realitzar a l'església i al pati del claustre.

Un dels temes que caldrà resoldre en el desenvolupament del projecte d'espais i implementació dels serveis a l'edifici serà el de les circulacions: punts d'entrada, àrees públiques gratuïtes i àrees de pagament, espais de control, circulacions de persones i de mercaderies. El pla de gestió i viabilitat inclourà un estudi de circulacions, i farà una proposta de règim d'accés i visites, guiades i de tot tipus. L'objectiu és compatibilitzar al màxim l'accés públic al claustre i l'adequada protecció de les grisalles, que quedaran a la vista en l'espai

exterior del claustre, i la realització de visites que permetin accedir no només als serveis que oferirà el centre, sinó al gaudi de l'edifici i al coneixement de la seva història.

Tot seguit es planteja una possibilitat d'usos:

- Planta semi-soterrani:

- Presentació de l'aljub i espai d'interpretació del mateix aljub, i petit espai comercial.
- Espais expositius per a mostrar la història del mateix edifici. Aquest és un aspecte clau no previst en cap de les propostes de plans d'usos. Aquesta funció és important i es pot veure reforçada mitjançant elements expositius al pati del claustre i que ha d'acompanyar la restauració de les grisalles del claustre.
- Creació d'una botiga d'artesanía i producte local. La proposta d'usos aconsella la ubicació d'aquest equipament comercial a la planta semi-soterrani, amb accés des del carrer de les Escoles, però s'emplaça al Pla de gestió i viabilitat la proposta definitiva.
- Espais de magatzems per als diferents usos de l'equipament.

- Planta baixa:

- Recepció. És un espai important, caldrà dedicar-hi una superfície generosa.
- Banys públics adaptats.
- Cafeteria i espai comercial per a marxandatge.
- Pati i claustre. Aquest espai ha de recobrar molta importància en el futur de l'equipament. És aquí on han de "passar moltes coses": presentacions, concerts, representacions teatrals... En aquest sentit, és important que estigui ben dotat (connexions elèctriques amb prou potència per a fer concerts, espais on emmagatzemar cadires, així com altres elements necessaris per a l'organització d'activitats).
- Sala polivalent 1. Aquesta sala pot tenir un ús més local per a activitats de les entitats d'Alaior o més generals, o bé com a Oficina d'Informació turística (l'estudi de viabilitat i pla de gestió en proposarà la localització adient).
- Sala polivalent 2 (Sagristia). És la sala d'actes de format mitjà del centre per a donar servei a tots els diferents usos. En aquesta sala es podran fer concerts i altres activitats musicals en compatibilitat d'usos amb altres activitats.
- Sala polivalent 3. Per a petites reunions dels òrgans d'administració del centre o de veïns i associacions.

- Nau de l'Església. Sala d'exposicions i activitats efímeres a cobert. La nau de l'església haurà de tenir un paper important que no pot estar deslligat de la gestió de la resta del centre.
- Nuclis de comunicació verticals.
- Camerino.
- Punt de recepció i informació. Es proposa instal·lar-lo a l'entrada de la nau de l'església, de manera que podrà donar servei també a la venda d'entrades i informació de les activitats que s'hi realitzin.
- Planta 1a:
  - Distribuïdor.
  - Vestidors i banys públics.
  - Exposició anual renovable d'etnologia a partir de la col·lecció Llambias i sota el nom de «*Mostra de la vida quotidiana i els costums de Menorca*».
  - Exposició anual renovable sobre la història del calçat que connecti amb la part d'artesania del centre d'etnologia amb el nom de «*Centre d'interpretació del calçat de Menorca*», que inclourà de manera destacada l'avarca.
- Altell entre planta 1a i 2a:
  - Aula per a activitats molt diverses.
- Planta 2a:
  - Centre de Cultura Gastronòmica de Menorca (vegeu apartat específic). S'incorpora a la predefinició d'aquest espai un centre d'interpretació del formatge de Menorca.
- Planta altell:
  - Cuina-taller i espai de tast.

El centre de Cultura Gastronòmica de Menorca

Es tracta d'un servei que permetria donar un nou impuls al turisme gastronòmic i a la innovació en matèria gastronòmica a l'illa com a plataforma de recolzament a la tasca que ja desenvolupa el sector de la restauració i la gastronomia de l'illa. Hi ha dos elements que ens permeten pensar que aquest és un bon indret per a muntar-lo: l'extensió universitària i l'existència de la cooperativa agrícola de Sant Llorenç, fruit de la unificació de les cooperatives d'Alaior i Ciutadella i, per tant, una de les institucions més potents des del punt de vista de serveis al treball del camp.

El centre de d'innovació i recerca en matèria de gastronomia per excel·lència a Espanya és probablement el Basc Culinary Center, que pot servir com a punt de referència, tot salvant les grans diferències i adaptant-lo a les necessitats i a la realitat de Menorca. En el cas de Menorca seria important que el centre estigués gestionat amb la implicació activa de l'associació Fra Roger, dedicada, des de fa anys, a la recerca i la difusió de la gastronomia de Menorca.

El centre de Cultura Gastronòmica de Menorca podria tenir les funcions següents:

- Difusió de la gastronomia menorquina.
- Centre d'interpretació del formatge de Menorca.
- Formació permanent en diferents branques de l'hostaleria (lligat amb l'Escola d'Hostaleria).
- Espais de presentació de producte.
- Espai i personal que contribueixi a la promoció de producte autòcton.
- Difusió i promoció del patrimoni cultural lligat a la gastronomia (cal tenir en compte que la dieta mediterrània és patrimoni immaterial de la humanitat).

La seva activitat podria anar dirigida a públics molt diversos: professionals, aficionats, turistes especialitzats, turisme en general, ciutadans de Menorca.

El desenvolupament del centre permetria que en un període mitjà de temps es plantegés la possibilitat d'organitzar un màster sobre gastronomia.

El lligam que es pot establir entre el centre de gastronomia i l'exposició permanent sobre la vida rural pot enriquir les dues parts.

Menorca, en la seva voluntat de desestacionalitzar el turisme, pot desenvolupar iniciatives dirigides al turisme gastronòmic, i aquest centre contribuiria de manera decisiva a aquesta opció.

En tot cas aquesta proposta serà objecte d'anàlisi per part dels professionals que desenvolupin el Pla de gestió i estudi de viabilitat per tal de veure les seves potencialitats i fixar-ne els continguts concrets.

5. El procés participatiu

Com s'ha comentat, el primer pla d'usos del Convent de Sant Diego es va fer a partir d'un procés participatiu, per tant és lògic que en abordar una reforma del Pla d'usos es realitzi igualment un procés similar.

Ja s'ha fet una primera fase de presentació i exposició pública del document base per a la modificació del Pla d'Usos; s'han recollit totes les propostes realitzades i se n'han integrat moltes d'elles.

A partir d'aquí es tracta de realitzar l'estudi de viabilitat que ens permeti discutir amb més base empírica la idoneïtat d'alguns dels usos proposats i que s'asseguri la participació ciutadana en les properes passes.

Els plecs de condicions per a la licitació del Pla de gestió i viabilitat garantiran que la seva elaboració es dugui a terme amb la participació activa d'entitats, experts, empreses i col·lectius d'Alaior.

6. Alguns apunts sobre la gestió del centre

El Pla d'usos del Convent de Sant Diego haurà de concretar-se tenint en compte les necessitats i possibilitats de l'edifici en el seu estat actual, però també tenint en compte la seva gestió posterior.

Els recursos econòmics per a inversions són difícils de trobar en l'època que estem, però els recursos públics ordinaris per a la gestió quotidiana encara són més difícils. Per això cal pensar en fórmules imaginatives de gestió de caràcter mixt (publico-privat) que permetin optimitzar els recursos disponibles i assolir índexs d'autofinançament elevats.

En el cas que ens ocupa cal entendre per privat totes les iniciatives ciutadanes que són capaces de dinamitzar un espai com el Convent de Sant Diego, ja siguin empreses culturals i socials, entitats, empreses turístiques o de l'hostaleria...

En qualsevol cas, cal estudiar els costos de funcionament i manteniment de l'equipament abans de prendre les decisions definitives, i articular propostes de sistemes de gestió que permetin actuar amb transparència, rendiment de comptes, eficàcia i eficiència.

Es considera convenient que la gestió de l'equipament i la nau de l'església sigui conjunta, i que tot el complex es gestioni mitjançant un instrument per a consorciar les diferents administracions, altres agents que puguin aportar finançament, les institucions i entitats d'Alaior, i altres institucions que donin valor afegit i experiència. Aquesta entitat, però, pot cedir la gestió de serveis i/o parts de l'equipament a diversos grups formats per empreses i/o associacions, com seria el cas del centre sobre la gastronomia de Menorca.

El futur ens de gestió del Convent de Sant Diego —Fundació o similar— incorporarà un Consell Social, que nomenarà un representant a l'òrgan de govern. Així mateix, es garantirà la participació de l'oposició de la institució a la qual quedi adscrit l'ens de gestió, com succeeix, per exemple, amb la Fundació Teatre Principal de Maó.

7. La necessitat d'un full de ruta. L'elaboració del Pla de gestió i viabilitat.

En darrer lloc creiem necessari establir un full de ruta que ens marqui els terminis per a cada fase del procés, amb l'objectiu que l'equipament es pugui posar en marxa en el menor temps possible, però sense precipitacions que podrien portar-nos a preses de decisions equivocades.

Caldrà a més quantificar els recursos econòmics d'inversió que encara falten per a poder enllestir l'equipament en funció del pla d'usos final que s'adopti.

El Pla de gestió i viabilitat incorporarà la previsió i una proposta de compromisos de finançament de les institucions implicades.

El proper pas serà la licitació de la redacció d'un Pla de gestió i viabilitat. Aquest Pla ha de contribuir a fixar els conceptes, els continguts i les primeres aproximacions a les formes de cadascun dels serveis que inclogui la proposta del Pla d'usos, així com establir les actuacions executives que es derivin d'acord amb els recursos econòmics de què es disposi.

Es reconeix la necessitat de definir amb més precisió, quantificar i estudiar la viabilitat del Centre de Cultura Gastronòmica. El Centre de Cultura Gastronòmica es continua considerant una proposta interessant i atractiva, que pot crear un equipament formatiu i cultural completament nou a l'illa i fins i tot pioner a la Comunitat Autònoma. La sostenibilitat dels diversos usos del centre, la seva idoneïtat i la coherència amb el caràcter cultural de tot el Convent, hauran de ser analitzades amb el màxim de concreció pel Pla de gestió i viabilitat.

El Pla de gestió i viabilitat haurà de concloure abans de finalitzar el 2016, moment en el qual es podran iniciar els projectes executius corresponents a les diferents àrees funcionals de l'equipament. El Pla de gestió i viabilitat també inclourà les propostes concretes dels sistemes de gestió que s'hauran de posar en marxa.

El pla de gestió i viabilitat inclourà i quantificarà el cost de manteniment de l'edifici, atenent a les recomanacions i prescripcions tècniques formulades per l'arquitecte director de l'obra en la seva exposició pública de l'11 de juny.

Aquest full de ruta permetria començar a realitzar algunes activitats al Convent de Sant Diego a partir del juny de 2017.

Juliol 2016